

prevodilac

časopis udruženja naučnih
i stručnih prevodilaca srbije

1-2/12

IZ OVOG BROJA:

- Udruženje – nosilac sertifikata za kvalitet**
- Duh jezika**
- Nemačko-srpski jezički kontakti**
- Problemi u prevođenju tehničkih tekstova
iz oblasti železničkog saobraćaja**
- Neki teorijski i praktični aspekti
prevođenja crkvenih tekstova**

PRIKAZI I KRITIKE

HRONIKA

PORTRETI PREVODILACA

BIBLIOGRAFIJA – GLOSAR

INFORMATIVNI BILTEN

- 52. izborna skupština Udruženja**

42. МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ САСТАНАК СЛАВИСТА У ВУКОВЕ ДАНЕ

Традиционално окупљање слависта, проучавалаца словенских језика и књижевности, као и оних истраживача који се баве компаративним проучавањем словенских и несловенских језика и књижевности, одржано је 42. пут на Филолошком факултету у Београду у организацији Међународног славистичког центра од 12. до 14. септембра. Учествовали су, осим стручњака из Србије, Републике Српске и Црне Горе, и бројни гости из светских славистичких центара из Аустрије, Италије, Немачке, Француске, Америке, Русије, Пољске, Украјине, Белорусије, Румуније, Бугарске, Словеније итд.

Тематска окосница лингвистичких истраживања и саопштења за ову прилику била је *Интралингвистички и екстралингвистички чиниоци у формирању и развоју српског стандардног језика*, док су проучаваоци књижевности имали задатак да дају допринос теми *Развојни токови српске поезије*. Било је сто шездесет два пријављена реферата, од тога је педесет три било распоређено по лингвистичким секцијама, а 109 по секцијама посвећеним проучавању књижевности. Рад се, након пленарне седнице, одвијао у више паралелних секција – у две лингвистичке (1 и 1а) и три књижевничке (2, 3 и 4). За три дана одржано је осам језичких и тринаест књижевничких секција. Предвиђени програм је реализован са мањим променама редоследа и уз изостанак десетак референата.

На отварању, у среду, 12. IX, на пленарној седници, којом је председавала Александра Вранеш, декан Филолошког факултета, резултате својих истраживања вазаних за поезију саопштили су: Злата Бојовић (Београд) у реферату *Самосвојност дубровачке лирике*, Владимир Осолник (Љубљана) у раду под насловом *О Антологији новије српске лирике Богдана Поповића и њеним одјецима у Словенији* и Александра Вранеш (Београд) у реферату *Библиографија о српској поезији*.

Наше даље излагање донеће преглед тема и учесника у језичким секцијама.

Поподневна језичка секција, коју је водио Пол Луј Тома, имала је шест референата. Већина реферата односила се на различите аспекте проучавања стандардног језика. У свом раду „*Своје*“ и „*страно*“ у нормирању српскога и других словенских језика Владислав Лубаш (Ополе) разматрао је питања толерантности норме према страном лексици, чије је уношење углавном везано за технолошки и друштвено-политички развој, као и према продирању дијалекатских и других нестандартних црта у књижевни језик. Питањем еволуције српског језичког стандарда бави се Пол Луј Тома (Париз), који у реферату под насловом *Преводи Библије и формирање српског стандардног језика: случај претериталних времена*, посматра преводе ових глаголских облика

у Вуковом и неколико каснијих превода на изабраним одломцима и показује преовладавање перфекта на рачун осталих облика у даљем развоју српског стандарда. Проблемима језичке културе везаним за усмени вид реализације језика баве се Јелица Јокановић Михајлов (Београд) у реферату *Говорне тактике и језичка култура* и Милорад Дешић (Београд) у раду *Нормирање акцента ријечи страног поријекла у српском стандардном језику*. Ценка Иванова (Велико Трново) у свом реферату *О карактерологији српског књижевног језика са гледишта његовог лексичког фонда* осветљава генезу, развој и формирање лексичког фонда српског језика поредећи га са руским и бугарским, на основу две категорије: контактне и неконтактне лексике. Само један реферат односио се на историју писма. Наиме, Вања Станишић (Ханкук) у свом раду *Евроазијске одлике најстарије словенске писмености* сагледава настанак и узоре словенских писама – глаголице и ћирилице.

Другог дана скупа, у четвртак, 13. IX, преподневну секцију 1 водио је Радоје Симић. Ова сесија је објединила реферате који за предмет имају синтаксичко-семантичка, стилистичка и прагматичка проучавања. Милош Ковачевић (Београд) у реферату *Синтакса и стилистика допунских питања у савременом српском језику* обрађује упитне форме исказа код којих употреба упитног маркера не долази на почетку него на крају исказа, типа: *зар не? / је ли (тако)? / је л' да? / (за)што да не? / а?*. Следећи референт, Јасмина Московљевић Поповић (Београд), анализира употребу глагола перцепције типа: *видети, гледати, чути, слушати* у функцији дискурских (прагматичких) маркера у раду под насловом *Глаголи перцепције у функцији дискурских маркера*. Два излагача су своја саопштења усмерила и компаративно. Наиме, Веран Станојевић (Београд) у раду *Темпорална прогресија и њено изражавање у наративном дискурсу* анализира изражавање темпоралне прогресије у наративном дискурсу српског језика, са посебним освртом на употребу глаголских времена (аориста, наративног презента и перфекта) у овој функцији, а поређењем са ситуацијом у француском даје увид у разлике између ова два језика у погледу структурирања ове врсте дискурса. Рад Тијане Ашић (Крагујевац). *О семантици и прагматици заменичких деиктичких прилога овде и ту у српском језику и њиховим преводним еквивалентима у француском* посвећен је значењским вредностима деиктичких заменичких прилога *ту* и *овде* у српском језику и њиховим преводним еквивалентима у француском језику, који иначе не поседује овако развијену парадигму просторних деикса. Свој прилог проучавању научног стила сагледавањем језичких средстава којима се постиже убедљивост у овом стилу дала је Димка Савова (Софија) у раду *Аутор текста и деагентивност у научном стилу српског језика*. Когнитивни приступ синтакси срећемо у реферату Миливоја Алановића (Нови Сад), *Улога примарних когнитивних концепата у граматичкој организацији реченице*. Предмет интересовања Миланке Бабић (Источно Сарајево – Пале) у раду *Комуникативна конверзија упитних форми реченица у српском језику* биле су оне реченице које чувају сва обележја упитне структуре, али је у контексту њихова семантичка вредност померена, тј. оне се користе уместо обавештајних, узвичних

реченица, а често се користе као реторско питање или доприносе иронизацији исказа. У реферату *Апозиција као средство овремењавања у савременом српском језику* Илијана Чутура (Јагодина) указује на то да се апозицијом могу преносити информације о темпоралности и о овремењености, тј. (дез)актуелизацији именичких појмова или синтагми на које се она односи. На основу спроведене анкете, Бојан Белић (Сијетл) у раду *Уникатна контрола у савременом српском језику: инфинитив и презент с везником* »да« анализира употребу инфинитива и конструкције *да + презент* као допуне предикатима главне клаузе као пример тзв. уникатне контроле. Општа оцена референата и слушалаца је да се овим радовима ушло у нове области истраживања.

У истом, преподневном термину у четвртак одвијала се и секција 1а, којом је председавала Ценка Иванова. Први референт, Живојин Станојчић (Београд) у раду под насловом *Померање из неутралног у стилски обележено – стварно и перцептивно* бави се, посматрајући вокатив јд. именица м. р. са основом на задњонепчани сугласник и везнике неких зависних реченица (*где, како и да*) на грађи из превода, трансфером неутралних јединица у сферу стилски обележених. Даље, већина радова у овој секцији за предмет имала је језичку и правописну стандардизацију у прошлости, као радови Јелице Стојановић (Никшић), *Интралингвистички и екстралингвистички чиниоци и историјски (дис)континуитет српског (стандардног) језика*, Вељка Брборића (Београд), *Српски правопис на прелазу из XIX у XX век у светлу данашњих решења*, Александра Милановића (Београд), *Реформа ћирилице Луке Милованова у контексту књижевнојезичке ситуације почетком XIX века*, Предрага Дилпарића (Београд), *Романтизам и језичка стандардизација* и Предрага Мутавцића (Београд), *Статус српског и румунског језика на прелазу из XVIII у XIX век*. Односу дијалекта и стандарда посвећена су два реферата: Миодрага Јовановића (Никшић), *Говори сјеверозападне Црне Горе у односу на савремену књижевну норму* и Марије Илић (Београд), *Престиж шумадијско-војвођанске екавице у предвуковском добу: пример српског у Мађарској*.

Секцијом 1 у поподневним сатима председавао је Милорад Дешић. Девет прочитаних реферата, могу се, по речима Милоша Ковачевића, систематизовати у три групе. Прва група тиче се конгруенције са бројевима и у њима се указује на превирања и колебања у језичкој пракси у односу на прописану норму. Такав је реферат Раде Стијовић (Београд), *Колебања у употреби збирних бројева у светлу развоја књижевнојезичке норме*, којим она указује, на основу спроведене анкете, на чињеницу да је све распрострањеније *првих троје, тих петоро* уместо *то троје, то петоро*, и реферат Александра Стефановића (Париз), *Хијерархизација утицајних фактора у начину слагања предиката са нумеричким конструкцијама у функцији субјекта*, који настоји да утврди факторе који утичу на слагање предиката с бројним конструкцијама употребљеним у функцији субјекта и скреће пажњу на случајеве одступања од норме када се уместо предиката у једнини јавља предикат у множини, и обрнуто. Другу групу реферата чине реферати Сање Ђуровић (Крагујевац), *О облицима трпног глаголског придева глагола (-)дати и (-)знати* и Марине Спасојевић (Београд),

О радном и трпном глаголском придеву са лексикографског аспекта. Први је посвећен најпре морфолошким дублетима трпних придева ових глагола и њихових префиксала, а потом семантичкој и синтаксичкој диференцијацији дублетних облика, док други реферат за предмет има обраду и представљање глаголских придева са придевском конституентском вредношћу у дескриптивним речницима. Трећа група обухвата реферате из области дериватологије и лексикологије. Ту спадају саопштења Гордане Штасни (Нови Сад), *О деривационим моделима нових речи у српском језику*, Гордане Штрбац (Нови Сад), *Утицај семантике на деривациони потенцијал комуникативних глагола (на примерима именичких деривата с архисемом 'особа')* и Владана Јовановића (Београд), *О речима са везаним основама страног порекла у српском језику из угла граматике (творбе речи) и лексикографије*. Новонасталим спојевима са компонентом страног порекла из угла творбе, правописа и синтаксичко-семантичких односа бави се Светлана Слијепчевић (Београд) у раду *О сложеним јединицама са страним препозитивним детерминатором (синтаксичко-семантички и правописни аспект)*. Питањима полисемије посвећен је реферат Слободана Новокмета (Београд) *Неке секундарне семантичке реализације зоолошких назива у српском језику*.

Паралелно се одвијала још једна језичка секција, коју је водила Гордана Јовановић. Области дијахроније припадају два реферата из ове секције: реферат Слободана Павловића (Нови Сад), *Конституисање система енклитика у српском језику*, који посматра једну морфосинтаксичку категорију у старосрпском језику, и Исидоре Бјелаковић (Нови Сад), *Улога интеркултурног лексичког трансфера у формирању терминолошког система српског језика (математичка географија и астрономија)*, који се бави питањима калкирања, позајмљивања и семантичког посуђивања у процесу формирања одређених терминологија у предвуковској епохи. Дитер Неринг (Берлин) у раду *Српски језик и услови његовог развоја у школској настави из историје* сагледава развој српског језика у односу на историјске и дидактичке науке. Проблемима превођења посвећена су два реферата: Маје Ђукановић (Београд), *Правописно-морфолошки принципи транспозиције словеначких властитих именица у српски језик*, и Маје Миличевић (Београд), *Утицај превода на српски стандардни језик: пример дистрибуције присвојних придева*. У овој секцији нашао се реферат Славке Величкове (Пловдив), *Стилистички аспекти изучавања српских фразема са темпоралном компонентом*, који је тематски и по програму био предвиђен за фразеолошку секцију. На крају је Драгана Ратковић (Београд) у реферату *Рецепција српске културе кроз усвајање српског језика у пољској универзитетској средини*, на основу сопственог лекторског искуства на Ополском универзитету, говорила о настави српског језика у иностраној средини, али и о преношењу и приближавању српских културних концепата страним студентима.

Последњег дана скупа, у петак, 14. IX, секцију 1 водила је Стана Ристић. Она је прва и поднела реферат под насловом *Стилски аспекти концептуализације појма ДОМ у поетском језику*, којим даје допринос познавању језичке слике света говорника

српског језика. Проучавању епистоларног дискурса посвећена су два реферата: Ксеније Кончаревић (Београд), *Стилистички аспекти жанра црквене посланице у савременом српском језику* и Јелене Јовановић Симић (Београд), *Облици ословљавања у Вуковој преписци (једно поглавље из историје српског епистоларног стила)*. Три рада су из области прагматике: Весне Половине (Београд), *Структура и функција референцијалних именичких синтагми у језику штампаних медија*, Марине Јањић (Врање), *Деиктички изрази у уводним рубрикама недељних и месечних магазина* и Драгане Вељковић Станковић (Београд), *Прагматичка функција синтаксичких репетиција и редупликација у српском језику*. Гордана Драгин (Нови Сад) у реферату *Дијалекат као стилско средство (на примеру хронике Село Сакуле а у Банату)* показује улогу дијалекта као инструмента у стварању књижевног дела с израженом илустративном и стилском функцијом. Допринос познавању језика и стила савременог писца даје и Соња Ненезић (Никшић) у раду с насловом *Синатруистичне координиране конструкције у роману Нишчи Видосава Стевановића*.

Упоредо са овом, одвијала се и секција 1а, у којој су резултате својих истраживања саопштавали сарадници факултетског истраживачког пројекта „Српски језик и његови ресурси: теорија, опис и примене“, чији је руководилац Божо Ћорић.

Завршна језичка секција, којом је председавала Драгана Мршевић Радовић, била је у петак поподне, а реферати који су саопштени посвећени су фразеологији. Четири реферата обрађивала су различите сегменте компаративног проучавања фразеологизама. То су радови Ане Пејановић (Никшић), *Руски препјев српских епских пјесама (лингвокултуролошки и фразеолошки аспект)*, Светлана Гољак (Минск), *Лингвокултуролошки аспекти устаљених поређења у српском и белоруском језику*, Драгане Дракулић Пријма (Санкт Петербург), *Структура и обим фразеосемантичког поља лаж у српском и руском језику* и Саше Марјановића (Београд), *Српске поредбене фраземе са фитонимском компонентом и њихови кореспонденти у француском језику*. Овде ћемо поменути и рад Ларисе Раздобутко Човић (Косовска Митровица), *Културолошка интерпретација српске фразеологије у огледалу превода зборника песама Трајим помиловање Десанке Максимовић на руски језик*, који је овде био предвиђен програмом, али је из техничких разлога прочитан преподне у секцији 2. На крају је саопштен реферат Стефана Пауновић Родић (Београд), *Библиографија српске фразеологије – проблеми израде*, у коме су се разматрале потребе за израдом библиографије из ове области и тешкоће које би тај посао пратиле. Након прочитаних реферата уследила је веома плодна дискусија, у којој се говорило о методологији, нарочито, у контрастивним истраживањима, потреби за усаглашавањем терминологије у овој области, као и о проблемима израде српског фразеолошког речника. Проф. Драгана Мршевић Радовић дала је општи осврт на рад секције и изразила своје задовољство што се повећава број истраживача који се интересују за проблеме фразеологије.

Саопштени реферати одсликавају правце лингвистичких проучавања у србистици и славистици. Наиме, реферати сведоче о томе да се истраживачи интересују и за

дијахроне и за синхроне теме, да се подједнако сагледава и развој и описује тренутно стање. Нарочито интересовање влада за прагматичку и стилистичку вредност језичких средстава, а ни интересовања за питање норме и стандардизације не губе актуелност. Нарочито треба скренути пажњу на појачано занимање за питања фразеологије. По броју поднетих реферата и по дискусијама, 42. међународни научни састанак слависта у Вукове дане свакако је испунио очекивања учесника.

Марина Спасојевић

12. МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА О ТЕОРИЈИ ПРЕВОЂЕЊА У ПЕТРОГРАДУ

На Санктпетербуршком државном универзитету је од 17. до 20. октобра ове године одржана 12. међународна научна конференција о теорији превођења под називом „Фјодоровски сусрети“. Сваке друге године се на овом универзитету окупи преко 100 стручњака из целог света, како би расправљали о актуелним питањима усменог и писменог превођења. Међу сталним учесницима скупа су најистакнутији теоретичари превођења са универзитета из Русије, САД, Италије, Немачке, Француске, Србије, Финске, Украјине, као и са факултета из земаља ближег и даљег окружења.

Услед пораста мобилности савременог друштва (како у академској средини, тако и у области бизниса, па и у свакодневном животу) дошло је до наглог пораста интересовања за проблеме усменог и писменог превођења. „Из дана у дан се шири сфера међунационалне комуникације, а она подразумева присуство стручњака-преводаца, и то не само у области језика, него и целокупног социокултурног простора. Стога реферати који су представљени на „Фјодоровским сусретима 2012“, представљају одраз општих тенденција ка развоју теорије превођења у Европи и свету“, -- речи су В. И. Шадрина, шефа Катедре за енглеску филологију и превођење на Санктпетербуршком државном универзитету.

„Фјодоровски сусрети“ (циклус предавања/реферата у част Андреја Фјодорова) представљају универзалну конференцију за стручњаке-преводиоце свих усмерења и нивоа. Учесници расправљају о проблемима теорије превођења, методици наставе Теорије превођења на одговарајућим факултетима, те о питањима превођења уметничких текстова. „Код нас не постоје ограничења у погледу тема за истраживање, али зато постоје резерве за даљи развој – ми се још увек не бавимо питањима сурдопревођења“, каже Виктор Иванович Шадрин.

Рад Конференције одвијао се у следећим секцијама:

1. Актуелни проблеми теорије превођења;